

Reactie internetconsultatie 'Voorstel van wet tot wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs, de verstrekking van een tegemoetkoming aan studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd en de verruiming van de 1- februariregeling voor ho-studenten die zijn doorgestroomd vanuit het mbo (Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs)'

11 mei 2022

Landelijke Studentenvakbond en FNV Young & United

In dit document vindt u de reactie van de Landelijke Studentenvakbond (LSVb) en FNV Young & United (hierna: FNV) op de plannen van het ministerie van OCW voor de wetwijziging betreffende de herinvoering van de basisbeurs en de tegemoetkoming aan studenten die hebben geleden onder het leenstelsel. Eerst volgt een algemene reactie op de plannen. Daarna volgt een puntsgewijze reactie, waarbij een passage uit het wetsvoorstel of uit de memorie van toelichting gequote wordt waarnaar vervolgens inhoudelijk door de LSVb en FNV op gereageerd wordt.

1 — Algemene reactie

Veel studenten hebben het de afgelopen jaren niet makkelijk gehad. Onlangs nog kwam onderzoek van RIVM en GGD naar buiten waarin werd geconcludeerd dat tijdens de coronacrisis meer dan één op de vijf jongere suïcidale gedachten had.¹ Uit een langlopend onderzoek van het CBS blijkt dat van alle leeftijdsgroepen het levensgeluk van jongvolwassenen het hardst is gedaald de afgelopen tijd.² Deze mentale problemen komen niet alleen door de coronacrisis maar ook door de onzekerheid op de woning- en arbeidsmarkt, prestatiedruk en een steeds slechtere financiële positie.

Het leenstelsel is een van de grootste oorzaken van deze slechte financiële positie. Maar het uitsluiten van studenten van energietoeslag, een mogelijke stijging van het collegegeld van 200 euro³ en een dreigende verhoging van de rente op studieschulden⁴ zetten deze toch als slechte positie nog meer onder druk.

De LSVb en FNV zijn daarom van mening dat er meer nodig is dan de huidige plannen voor het versterken van de financiële positie van studenten. Zij zijn tegen het normaliseren van torenhoge schulden onder studenten. Sterker nog, LSVb en FNV zijn groot voorstander van het uitgangspunt dat als studenten twaalf uur per week naast hun studie werken, ze schuldenvrij zouden moeten kunnen afstuderen. Ook als ze op kamers wonen. Dit standpunt is voortgekomen uit een raadpleging van meer dan 5000 studenten en wordt gedeeld door het SER-jongerenplatform. Deze organisaties hebben dit standpunt ook verder uitgewerkt in het rapport 'Studeren zonder druk' waarin een nieuw voorstel voor

---

¹<https://nos.nl/artikel/2428330-lockdown-trof-mentale-gezondheid-jongeren-veel-ouderen-voelden-zich-juist-goed>

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/16/geluksgemoel-bij-jongvolwassenen-afgenomen>

³ <https://ukrant.nl/collegegeld-stijgt-in-2023-mogelijk-met-200-euro/>

⁴ <https://fd.nl/financiele-markten/1438877/het-gratisgeldfeestje-voor-de-lenende-student-is-echt-voorbij>

het studiefinancieringsstelsel is uitgewerkt. In lijn met dit voorstel pleiten LSVb en FNV daarom voor de volgende veranderingen van dit wetsvoorstel rondom de nieuwe basisbeurs:

1. Verhoog de uitwonende basisbeurs naar 421 euro per maand. Dit bedrag kan verlaagd worden wanneer huurtoeslag voor alle studenten toegankelijk wordt gemaakt.
2. Breid de inkomensgrenzen van de aanvullende beurs verder uit: maak de grens voor de maximaal aanvullende beurs 45.000 euro en voor de minimale aanvullende beurs 80.000 euro
3. Voer een thuiswonende en uitwonende aanvullende beurs in van respectievelijk maximaal 308 euro en 452 euro.

De LSVb en FNV zijn daarnaast niet te spreken over de compensatieregeling uit het coalitieakkoord. Het nieuwe kabinet trekt 1 miljard uit voor de compensatie van de ruim 1 miljoen studenten die tot 2023 onder het leenstelsel hebben gestudeerd. Bij een verdeling naar rato van het aantal jaar dat iemand onder het leenstelsel heeft gestudeerd, krijgen studenten bij een nominale studieduur nog niet eens 1500 euro. Hoewel de bonden blij zijn met het voornemen van de minister om alle studenten naar rato van het aantal jaren onder het leenstelsel te compenseren, vinden zij de bedragen veel te laag. Het bedrag van 1 miljard is op geen enkele manier onderbouwd en lost de problemen van de pechgeneratie niet op. LSVb en FNV pleiten daarom voor een compensatie overeenkomstig met het bedrag dat studenten onder de oude basisbeurs hadden gekregen.

Het belangrijkste argument hiervoor is de rechtvaardigheid tussen generaties. De generatie die tussen 2015 en 2023 studeerde wordt onder het huidige voorstel de dupe van het leenstelsel-experiment. Zowel de generatie voor als na de leenstelselstudenten kreeg of krijgt van de overheid een basisbeurs. Hierdoor zal de pechgeneratie daartussen haar hele werkende leven op achterstand staan, bijvoorbeeld bij het afsluiten van een hypotheek. Ook veroorzaken deze schulden verhoogde stressniveaus.⁵ De overheid creëert dus met een mislukt experiment een generatie met meer schulden, minder kansen en meer stress dan de generaties vóór en ná hen.

Dit alles vraagt natuurlijk om extra investeringen. Maar de LSVb en FNV zijn van mening dat studeren niet alleen een individuele verantwoordelijkheid is. De samenleving als geheel zou zich verantwoordelijk moeten voelen voor een goede en zo zorgeloos mogelijke start van het leven van jonge mensen. Zij zijn namelijk de toekomst waarop dit land gebouwd wordt en de mensen die alle toekomstige problemen moeten aanpakken. Dan moet het fundament goed zijn. De LSVb en FNV roepen dit kabinet dan ook op om het scheefzakkende fundament recht te zetten en zich solidair te tonen met studenten. Wij pleiten voor een veel ruimere basisbeurs, aanvullende beurs en compensatie zodat studenten schuldenvrij kunnen afstuderen en niet hun werkende leven beginnen met een achterstand van tienduizenden euro's schulden.

2 — Reactie memorie van toelichting

---

⁵ <https://www.nibud.nl/consumenten/themas/hulp-bij-schulden/>

2.1 — Basisbeurs

“Die verantwoordelijkheid (red: toegang tot hoger onderwijs door verschaffing financiële middelen) wordt niet alleen door de overheid gedragen, maar ook door de student en diens ouders. [...] De verdeling van de financiële lasten onder de drie partijen is regelmatig onderwerp van beleidswijzigingen. Onder het leenstelsel werd de verantwoordelijkheid van de overheid verkleind ten opzichte van de andere twee. Het voorliggende wetsvoorstel herzielt dat.”

- Sinds de invoering van het leenstelsel heeft de overheid deze verantwoordelijkheid nauwelijks genomen. Slechts de aanvullende beurs en het studentenreisproduct werden de laatste jaren omgezet in een gift en dus betaald door de overheid. In ‘Studeren zonder druk: voorstel voor een nieuw stelsel van studiefinanciering’ wordt een heel simpel, haalbaar en vooral eerlijk voorstel gedaan voor de verdeling van de verantwoordelijkheid van de lasten van studeren. Het SER Jongerenplatform pleit ervoor dat de overheid voor een derde, de student zelf voor een derde en de ouders van de student voor een derde verantwoordelijk zijn voor de kosten van studeren. Alles wat de ouders niet kunnen betalen wordt aangevuld door de overheid door middel van de aanvullende beurs. De exacte bedragen hiervoor zijn te vinden in het rapport van het SER Jongerenplatform ‘Studeren zonder druk’. Het huidige wetsvoorstel legt de verantwoordelijkheid nog steeds grotendeels bij studenten en ouders neer. LSVb en FNV vinden dat de overheid een grotere verantwoordelijkheid moet nemen dan zij nu doet.

“Daarnaast wordt steeds meer duidelijk dat er sprake is van ongelijkheid tussen generaties. Jonge generaties kampen door een optelsom van ontwikkelingen met veel onzekerheid; bij deze generaties komen veel risico’s samen. De doelgroep noemt daarbij vaak de combinatie van de huidige situatie op de woningmarkt, de flexibilisering op de arbeidsmarkt en de zorgen om het klimaat. Een forse studieschuld kan daarbij bijdragen aan een extra achterstand. Het kabinet vindt het van groot belang om de cumulatie van risico’s bij deze generatie te verminderen. Het herinvoeren van de basisbeurs in het hoger onderwijs is daarbij een stap die door het kabinet op redelijk korte termijn kan worden gerealiseerd.”

- De LSVb en FNV vinden dat het kabinet deze ongelijkheid tussen generaties versterkt door de leenstelselstudenten nauwelijks te compenseren.

“Voor de hoogte van de basisbeurs wordt onderscheid gemaakt tussen uit- en thuiswonende studenten. Uitwonende studenten hebben hogere kosten, bijvoorbeeld door de huur van hun studentenwoning, en het ligt daarmee in de rede om de basisbeurs voor deze studenten hoger vast te stellen. Een uitwonende student ontvangt maandelijks € 273,90 aan basisbeurs en een thuiswonende student ontvangt € 109,90 (prijspeil 2022).”

- De basisbeurs in 2015 was voor een uitwonende student 286,15 euro. Toen lagen de kosten voor studeren op zo'n 1319 euro per maand, volgens het Nibud en RTL Nieuws. Nu liggen de kosten voor studeren veel hoger. Met de een inflatie van 11,2% op het moment van schrijven meegerekend, liggen de kosten voor studeren nu op zo'n 1500 euro per maand. Dat terwijl de basisbeurs nu zelfs lager is dan in 2015. Het leven is veel duurder en de basisbeurs is een stuk minder. Vooral uitwonende studenten worden hier hard door getroffen. De LSVb en FNV vragen zich dan ook zeer af waar deze bedragen voor de basisbeurs op zijn gebaseerd. Welke afweging of welke rekensom is gebruikt bij de totstandkoming van deze normbedragen?

[Over de hoogte van de thuis- en uitwonende beurs] "Deze bedragen worden jaarlijks geïndexeerd."

- De LSVb en FNV vragen zich af hoe deze bedragen worden geïndexeerd en volgens welke rekensom dat dan gebeurt. Wordt hier ook de huidige torenhoge inflatie al in meegenomen?

"Daarnaast behield iedere student de mogelijkheid om financiële middelen te lenen van de overheid tegen gunstige leenvoorwaarden."

- Gezien de stijgende obligatierente zijn de LSVb en FNV bang dat de rente op studieleningen fors zullen stijgen. Dit is opnieuw een flinke tegenvaller voor de pechgeneratie. LSVb en FNV pleiten er daarom voor om de rente op studieleningen wettelijk vast te zetten op 0%.

2.2 — Aanvullende beurs

"Mede gelet op de positie van middeninkomens, zoals ook onderzocht in de beleidsdoorlichting, is ervoor gekozen om deze inkomensgrens in het hoger onderwijs te verhogen naar € 70.000."

- Hoewel de LSVb en FNV blij zijn dat deze grens is verhoogd, vinden ze dat de aanvullende beurs nog verder verruimd moet worden. Studenten met ouders met een verzamelinkomen van tot 45.000 euro zouden een maximale aanvullende beurs moeten krijgen. De grens voor een minimale aanvullende beurs moet opgehoogd worden naar 80.000 euro. Daarnaast vragen LSVb en FNV zich af of deze grenzen worden geïndexeerd. Dat is wel logisch als alle andere prijzen en lonen jaarlijks stijgen.

[Over het probleem dat veel studenten niet weten dat ze recht hebben op een aanvullende beurs] "Om dit probleem op te lossen heeft DUO reeds de communicatie over de aanvullende beurs verbeterd. Studenten en aankomend-studenten worden niet alleen op de website van DUO, maar ook in brieven, sociale mediacampagnes en informatie op scholen gewezen op het bestaan van de aanvullende beurs."

- De LSVb en FNV vinden het een goed initiatief dat DUO meer studenten gaat proberen te bereiken om de aanvullende beurs aan te vragen. Het zou ideaal zijn als studenten meteen een

melding/pop-up krijgen tijdens het proces van studiefinanciering aanvragen met de mededeling dat ze misschien recht hebben op een aanvullende beurs.

De bijverdiengrens wordt met dit wetsvoorstel ook in het mbo afgeschaft. Er is geen reden om onderscheid te maken op dit punt met studenten in het hoger onderwijs. Ook voor mbo-studenten is een bijbaan een goede manier om zich te ontwikkelen en dat moet niet ontmoedigd worden. Bovendien leidt dit tot een vereenvoudiging in de uitvoering.

- De LSVb en FNV zijn voorstander van het rechtekken van het studiefinancieringsstelsel met het mbo en vinden dit daarom een goed idee.

“Het voornemen is om (na data-analyse gebleken) niet-gebruikers van de basisbeurs actief te gaan aanschrijven vanuit DUO, zoals ook gebeurd is in een recent succesvol gedragsproject van OCW en DUO gericht op het terugdringen van niet-gebruik van de aanvullende beurs. Dat project heeft geleid tot maar liefst 9 keer zoveel aanvragen en 5 keer zo veel toekenningen van de aanvullende beurs als onder degenen die niet werden aangeschreven. Daarnaast zal de mogelijkheid worden onderzocht van een default aangevinkte aanvraagoptie van de basisbeurs in het aanvraagscherm voor nieuwe aanvragers van studiefinanciering. Op die manier kan het risico op niet-gebruik van de basisbeurs onder aspirant studenten te minimaliseren.”

- De LSVb en FNV vinden dit, mede in het kader van toegankelijkheid, een goed idee maar had graag gezien dat deze maatregel niet uit het 1 miljard voor de nieuwe basisbeurs betaald wordt.

2.3 — Compensatie pechgeneratie en studievouchers

“Dat het leenstelsel na acht jaar weer wordt afgeschaft, roept bij studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd gevoelens op van onrechtvaardigheid. Overheidsbeleid is echter voortdurend aan verandering onderhevig en daarbij zullen er altijd generaties of groepen zijn die niet of in mindere mate van specifieke regelingen gebruik hebben kunnen maken. Juridisch is er dus geen verplichting om over te gaan tot een tegemoetkoming.”

- De overheid heeft inderdaad geen juridische verplichting om over te gaan tot een tegemoetkoming. LSVb en FNV zijn echter van mening dat de overheid wel een morele verplichting heeft om de pechgeneratie behoorlijk te compenseren. Er is hier ook een duidelijk verschil met andere beleidswijzigingen die de overheid als argument tegen verdere compensatie gebruikt. Deze beleidswijziging treft namelijk een heel specifieke groep mensen die toevallig de pech hebben gehad in het verkeerde jaar geboren te zijn. Bovendien begint deze generatie nu met een grote achterstand op andere generaties studenten. Daarom is een compensatie vergelijkbaar met het misgelopen bedrag aan basisbeurs de enige manier om dit onrecht recht te zetten.

[Over de voorwaarden voor de tegemoetkoming voor studenten die geen studiefinanciering hebben aangevraagd en daar wel recht op hadden] “Of de student op het moment van de inschrijving voldeed aan de leeftijdseis van maximaal 30 jaar en vervolgens onafgebroken heeft gestudeerd;”

- Er zijn veel studenten voor wie het niet mogelijk is om onafgebroken te studeren omdat ze misschien een ondersteuningsbehoefte hebben. Daarnaast zijn er ook studenten die graag een jaar pauze nemen aangezien er binnen het onderwijs een enorme prestatiedruk is. Het is niet eerlijk om deze studenten daarom niet te compenseren. Daarom vragen LSVb en FNV zich af waarom onafgebroken studeren een eis is om compensatie te krijgen.

“Voor de financiële tegemoetkoming is € 1 miljard beschikbaar. Dit bedrag wordt vervolgens naar rato verdeeld over de groep studenten die binnen de doelgroep van de tegemoetkoming valt.”

- De LSVb en FNV willen graag weten waar het miljard voor de financiële tegemoetkoming precies op gebaseerd is. Welke afwegingen zijn hierin gemaakt? In het kader van open overheid en transparantie lijkt het de LSVb en FNV zeer waardevol als het ministerie dit kan uitleggen.

“Het per maand beschikbare bedrag is € 29,92 en het minimaal uit te keren bedrag (12 maanden) is € 359.”

- De LSVb en FNV vinden dit bizar weinig. Als de basisbeurs was behouden dan hadden uitwonende studenten 286,15 euro per maand gekregen. Zij krijgen nu 29,92 euro per gestudeerde maand. Deze tegemoetkoming dekt dus maar 11,5% van de basisbeurs zoals in 2015.

“Met het invoeren van het leenstelsel kwamen financiële middelen vrij die zijn geïnvesteerd in het hoger onderwijs om de kwaliteit te verbeteren. Een dergelijke kwaliteitsslag is uiteraard niet van de een op de andere dag gerealiseerd.”

- De LSVb en FNV vinden dat de gemaakte beloftes ten tijde van de invoering van het leenstelsel niet zijn waargemaakt. Er is veel minder dan de beloofde 1 miljard euro in het onderwijs geïnvesteerd. En studenten hebben door de groeiende studentenaantallen ook nauwelijks iets gemerkt van de kwaliteitsimpulsen.

“De verandering van vorm betekent ook dat meer studenten – naar verwachting zelfs alle studenten die een diploma halen – gebruik maken van de regeling. Doordat het totale beschikbare budget gelijk blijft, betekent dit wel dat de waarde van de ‘voucher’ zal dalen. In plaats van ongeveer € 2.150, zal er € 1.802 per student beschikbaar zijn.”

- Waarom gaat de overheid er bij de begroting vanuit dat bij een regeling die zij beschikbaar stelt, niet iedereen daar gebruik van maakt? De LSVb en FNV vinden het moeilijk uit te leggen dat dit bedrag omlaag gaat omdat de regeling gebruikt wordt door de mensen die er recht op hebben.

2.4 — Halvering collegegeld

“Het kabinet vindt het belangrijk dat deze groep zo goed mogelijk wordt ondersteund en heeft besloten om de halvering van het collegegeld terug te draaien. Hiermee wordt structureel € 170 miljoen per jaar bespaard. Deze middelen worden ingezet voor het verbreden van de aanvullende beurs en het verhogen van de basisbeurs.”

- De LSVb en FNV zien dit als een sigaar uit eigen doos. Hoewel het goed is dat het bespaarde geld geïnvesteerd wordt in de aanvullende beurs en zo meer terecht komt bij middeninkomens, is het niet genoeg. Het kabinet zou alsnog meer geld moeten uittrekken voor basisbeurs, aanvullende beurs en compensatie. Deze maatregel is vooral een minimale herverdeling van het geld en zorgt niet voor de structurele verbetering van de financiële positie van studenten.

